

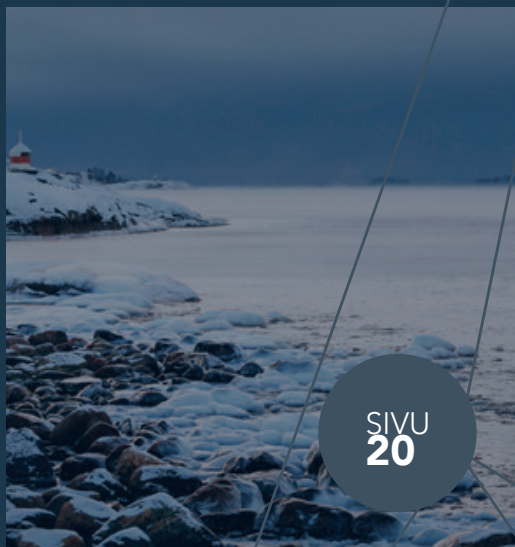
SU
PO

2016

SIVU
04



SIVU
20



SIVU
27



SIVU
07



SIVU
13



SIVU
08



SISÄLLYS

- 4 Kansallinen turvallisuus tehdään yhdessä
- 7 Suojelupoliisilla oma erityisrooli
- 8 Suojelupoliisi estää vakoilua
- 11 Ulkomainen tiedustelu aktiivista
- 13 Verkkovakoilu lisääntyi
- 14 Näin värvätään agentti
- 16 Suojelupoliisi lukuina 2016
- 19 Suojelupoliisi torjuu terrorismia ja vaalii valtion turvallisuutta
- 20 Euroopan iskut leimasivat terrorismin vuotta
- 21 Terrorismin uhka-arvio
- 23 Ääriliikkeiden vuosi: mellakointia ja katuväkivaltaa
- 24 Suojelupoliisi tekee turvallisuusselvityksiä
- 27 Kansalaisten luottamus Suojelupoliisiin
ennätysellisen korkealla

Kansallinen turvallisuus tehdään yhdessä

SUOMEN TASAVALTA TÄYTTÄÄ TÄNÄ VUONNA 100 VUOTTA. ITSENÄISYYDEN JUHLAVUODEN TEEMAKSI ON VALITTU "YHDESSÄ." MYÖS SUOJELUPOLIISI HALUAA HUOLEHTIA KANSALLISESTA TURVALLISUUDESTA YHDESSÄ SUOMALAISTEN KANSSA. VIIME AIKOJEN UUTiset MAAILMALTA OVAT OSOITTANEET, ETTEI KANSALLINEN SUVERENITEETTI OLE ENÄÄ ITSESTÄÄNSELVYYS, VAIKKEI VALTION RAJOJA FYYSISETI LOUKKATAISIKAN.

Uudessa normaalissa - tämän päivän turvallisuusympäristössä - uhka voi tulla odottamattomalta suunnalta ja muodossa, johon ei aiemmin ole totuttu. Erilaiset vaikuttamis- ja hybridioperaatiot, informaatiovaikuttaminen ja esimerkiksi verkon kautta tapahtuva vakoilu ovat avanneet ulottuvuuden, jossa ennalta arvattavaa on yhä vähemmän.

Viime vuosina sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden raja-aidat ovat kaatuneet Euroopassa. Tämä koskee varsinkin terrorismintorjuntaa, jossa Syyrian - Irakin konfliktin vaikutukset tuntuvat suuressa osassa Eurooppaa. Osaltaan tähän on vaikuttanut verkkoympäristön nopea kehitys. Terroristijärjestö voi markkinoida omaa ideologiaansa

maailmanlaajuisesti aivan eri tavalla kuin vielä muutama vuosi sitten. Samalla aate yhdistää etnisiä ryhmiä ja löytää sellaistaakin kannatuspohjaa, joka ei muulla tavoin olisi löydettävissä.

Suojelupoliisin terrorismintorjunnan kohdehenkilöiden määrä kasvaa koko ajan. Samalla heidän toimintansa muuttuu yhä verkotuneemmaksi ja moniulotteisemmaksi. Se tekee myös Suomeen kohdistuvan terroriuhan arvioinnin entistä vaikeammaksi. Suojelupoliisin terrorismin uhka-arvio marraskuulta 2015 on tätä kirjoitettaessa edelleen voimassa. Sen mukaan myös Suomessa uhka yksittäisiin terroristisiin väkivallantekoihin on kohonnut. Kun iskut suunnitellaan pienessä piirissä tai jopa yksin, meitä ei enää suojaa sekään, että emme ole terroristijärjestöjen ensisijainen kohdema.

Turvallisuustilanne on kietoutunut monimutkaiseksi kokonaisuudeksi, jota Suojelupoliisin näkökulmasta voidaan kutsua kansalliseksi turvallisuudeksi. Sen ytimessä on Suomen valtion, suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisten suojaaminen. Kun koko kansalliseen turvallisuuden toimintaympäristö on historiallisessa murroksessa, myös vanhat toimintamallit on syytä kyseenalaistaa.



Uusi aika edellyttää Suojelupoliisilta uudenlaisia tapoja toimia ja ennen kaikkea uutta tapaa ajatella. Yhä vähemmän riittää, että varaudumme siihen, mikä on tiedossamme.

Vuoden 2016 alusta Suojelupoliisi sai aiempaa itsenäisemmän aseman, mikä on antanut entistä paremmat edellytykset uudistaa viraston toimintaa. Olemme kertomusvuonna uudistaneet viraston strategian sekä myös organisaatiota. Strategian ydin on keskittymisen ennakoivan ja merkityksellisen tiedustelutiedon tuottamiseen Suomen kansallisen turvallisuuden hyväksi sekä kehittyminen uuden tiedustelulainsäädännön myötä myös Suomen siviilitiedustelupalveluksi – nykyinen vankka turvallisuuspoliisin ja turvallisuuspalvelun pohja säilyttäen.

Uudesta lainsäädännöstä on käyty vilkasta keskustelua. Se on erinomaista, sillä vain näin hankkeelle voidaan saada laaja hyväksyntä. Valitettavan usein keskustelu kuitenkin typistyy kiistelyyn siitä, mitkä perusarvot ovat tärkeimpiä. Tässä keskustelussa turvallisuus on aivan suotta asetettu yksityisyyttä ja yksilön vapauksia vastaan.

Vain riittävä turvallisuus on yhteiskunnassa kestävä tie siihen, että perusarvot ylipäänsä toteutuvat.

Suomi ei tähän mennessä ole panostanut merkittävästi resursseja Suomen kansalliseen turvallisuuteen Suojelupoliisin tehtävälalla, varsinkaan jos mittapuuna käytetään Suomen kanssa vertailukelpoisia maita. Uusi tiedustelulainsäädäntö, jonka toivomme luonnollisesti tulevan mahdollisimman pian voimaan, antaisi Suojelupoliisille selkeästi nykyistä paremmat mahdollisuudet Suomen kansallisen turvallisuuden takaamiseen. Kirjoitin vastaavaan katsaukseeni vuoden 2012 Supon vuosikertomuksessa, että Suomen kansalliseen turvallisuuteen ja myös Supon kykyyn ja voimavaroihin turvata sitä tulisi panostaa konkreettisesti ja mieluummin etukäteen. Tämä näkemys on vuonna 2017 edelleen valitettavan ajankohtainen.

Antti Peltari
Poliisineuvos, Suojelupoliisin päällikkö



Suojelupoliisilla oma erityisrooli

Suojelupoliisin tehtävät ja toiminta eroavat muun poliisin toiminnasta. Suojelupoliisi keskittyy estämään ennalta valtion turvallisuuden kohdistuvia uhkia. Lisäksi se tuottaa valtiojohdolle ja muille viranomaisille päättökäsiteloa tukevaa turvallisuustietoa. Poliisille keskeinen esitutkinta tai sellaisen aloittaminen tähtäävä tiedonhankinta eivät ole ensisijaisia Suojelupoliisin toiminnassa.

Suojelupoliisi on ainoa siviili- ja poliisiviranomainen, joka vaihtaa tietoa ja tekee yhteistyötä ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden kanssa. Suojelupoliisin toiminnassa painottuvat tiedustelliset periaatteet.

Suojelupoliisin operatiivisen toiminnan ja tiedonhankinnan kohteena on myös vieraiden valtioiden toiminta, joka nauttii kansainvälisen oikeuden mukaista rikosoikeudellista koskemattomuutta.

Suojelupoliisi käyttää poliisin toimivaltuuksia. Koska toiminta on luonteeltaan ennalta estävää, siinä korostuu poliisilain toimivaltuuksien käyttö nimenomaan rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi. Pakkokeino- ja esitutkintalakien toimivaltuuksia Suojelupoliisi käyttää silloin, kun sen tutkittavana on rikoslain 12 tai 13 lukuun sisältyvä maan- tai valtiopetoksellinen rikos.

Vaikka valtion turvallisuusedut sitä toisinaan saattaisivatkin edellyttää, Suojelupoliisille ei ole säädetty oikeutta ulottaa tiedonhankintaansa maan rajojen ulkopuolelle eikä tietoverkkoihin. Suomesta puuttuu kokonaan tiedustelua koskeva lainsäädäntö, mutta sellainen on parhaillaan valmisteilla.

SUPON ORGANISAATIO 2017

TILANNEKUVA JA
RAPORTOINTI

Suojelupoliisi hankkii valtion turvallisuuteen liittyvää tietoa erityisesti operatiivisella toiminnallaan. Tietoa kerätään lisäksi avoimista lähteistä, poliisin käytössä olevista rekistereistä sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla. Kerättyjen tietojen pohjalta laadituista analyyseista tuotetaan operatiivisia tai näitä laajempia strategisia raportteja sekä uhka-arvioita. Raportit toimitetaan tiedoksi tai päätösten tueksi ylimmälle valtionjohdolle, ministeriöille, poliisijohdolle tai muille poliisiyksiköille.

Suojelupoliisiin tehtäviin kuuluu myös valtionjohtoon kohdistuvien uhkien arviointi ja niistä raportointi.

Suojelupoliisi estää vakoilua

Suojelupoliisin tehtävänä on torjua Suomeen kohdistuvaa ulkomaista tiedustelua ja estää ennalta siitä aiheutuvien vahinkojen syntyminen. Suojelupoliisi vastaa myös vakoiluun liittyvien rikosten esitutkinnasta.

Suomeen kohdistuu jatkuvasti vieraiden valtioiden tiedustelua, joka on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. Vieraat valtiot pyrkivät hankkimaan Suomesta salaisia tietolähteitä toimittamaan tietoja, jotka eivät ole julkisesti saatavilla.

Ajankohtaisia ilmiöitä koskevat tiedustelukysymykset vaihtelevat, mutta niidenkin taustalla on ulkovaltojen pitkäaikainen kiinnostus Suomea kohtaan. Suomessa on maan kokoon suhteutettuna varsin suuri määrä ulkomaisten tiedustelupalveluiden henkilöstöä. Tiedustellullisesti Suomi kiinnostaa erityisesti Venäjää, mutta myös muita suurvaltoja.

Vieraiden valtioiden harjoittaman tiedustelun keskeisimpiin päämääriin kuuluvat Suomen politiikan ennakoiminen ja päätöksiin vaikuttaminen. Tiedusteluorganisaatiot pyrkivät hankkimaan avustajikseen henkilöitä, joiden avulla on mahdollista vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon sekä yleiseen mielipiteeseen. Ulkomaisten tiedustelupalvelujen toiminta kohdistuu Suomenkin maaperällä usein myös muihin maihin kuin Suomeen.

Poliittisen tiedustelun pääkohteina ovat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, toiminta Euroopan unionin jäsenenä sekä Nato-yhteistyö. Sotilaallisella tiedustelulla vieraat valtiot pyrkivät jatkuvasti selvittämään Suomen sotilaallisesta valmiudesta, yhteiskunnan kriisinsietokykyä sekä maan huoltovarmuutta. Lisäksi tavoitteena on sotilaallisesti hyödynnettävissä olevan teknologian ja osaamisen hankinta omien

asevoimien tueksi. Tieteellis-tekninen tiedustelu keskittyy huipputekniikkaan ja sen sovelluksiin. Suomessa keskeisiä kiinnostuksen kohteita ovat elektroniikka-, laiva- ja energiateollisuus. Suomalaisyri-tysten toimintojen ja tietojenhallinnan ulkoistaminen lisää niiden haavoittuvuutta, samoin kuin toimintojen siirtäminen ulkomaille.

Tietoverkkojen kautta tapahtuva tiedustelu on Suomelle merkittävä uhka. Yhteiskunnan keskeiset toiminnot ovat siirtyneet digitaalisiin järjestelmiin, mikä tekee niistä entistä haavoittuvaisempia. Suomalaisia organisaatiota vastaan on jatkuvasti käynnissä ulkomailta johdettuja tietoverkkohyökkäyksiä. Vieraiden valtioiden tiedustelupalveluiden tavoitteena on murtautua suojattuihin tietojärjestelmiin ja siepata kohdeorganisaation keskeistä tietopääomaa. Tavoitteena voi olla myös valmistautua vahingoittamaan yhteiskunnan rakenteita kriisiaikana.

Niin sanotusta pakolaisvakoilusta on tullut pysyvä ilmiö myös Suomessa. Pakolaisvakoilulla tarkoitetaan ulkomaisten viranomaisten pyrkimystä vakoilla ja kontrolloida Suomessa pysyvästi asuvia tai tilapäisesti oleskelevia henkilöitä. Vakoilun kohteet kuuluvat yleensä kotimaidensa poliittiseen oppositioon tai muuhun ryhmittymään, jonka toimintaa kyseinen maa pitää uhkana.

Suomen virallisiin edustajiin ja elinkeinoelämää kohdistuu tiedustelua myös ulkomailta. Eräiden valtioiden on havaittu kohdistavan tiedustelua Suomen viranomaisiin myös kansainvälisen yhteistyön ohessa.





Ulkomainen tiedustelu aktiivista

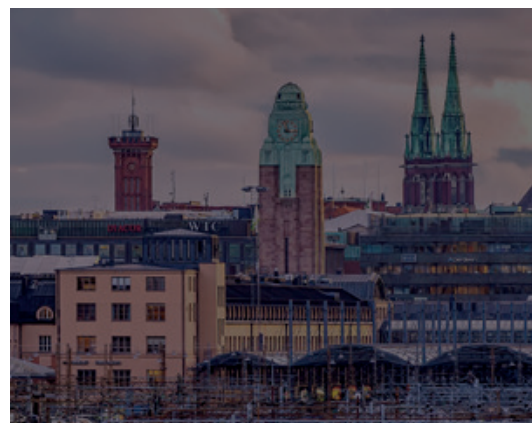
Vieraiden valtioiden Suomea vastaan kohdistama henkilötiedustelu jatkui aktiivisena ja ajoittain aggressiivisena vuonna 2016. Suojelupoliisi joutui puuttumaan joidenkin tiedustelupalveluiden toimintaan Suomessa.

Suojelupoliisin tietoon tuli jälleen konkreettisia tapauksia ulkomaiden tiedustelupalveluiden pyrkimyksistä hankkia Suomesta salaisia tietolähteitä toimittamaan tietoja, jotka eivät ole julkisesti saatavilla. Tiedusteluorganisaatiot pyrkivät lisäksi hankkimaan avustajikseen henkilöitä, joiden avulla on mahdollista vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon ja yleiseen mielipiteeseen. Muutaman viime vuoden aikana on ollut havaittavissa, että ulkomainen tiedustelu pyrkii löytämään kohteikseen nuoria tulevaisuuden vaikuttajia. Tämä on yksi osoitus siitä, että valtiollinen tiedustelu on luonteeltaan pitkäjänteistä.

Ulkomaisen tiedustelun keskeisiä kiinnostuksen kohteita Suomessa vuonna 2016 olivat mm. Suomen poliittisen johdon ja väestön suhtautuminen Natoon liittymiseen, Suomen energiapolitiiset päätökset ja energiahuoltovarmuus ja Suomen elinkeinoelämän suhtautuminen EU:n muutamille maille asettamiin talouspakotteisiin, Suomen suunnitelmat Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudelle, Suomessa valmisteilla oleva tiedustelulainsäädäntö, Suomen kyberturvallisuusrakenteet sekä Suomen toimet vieraiden valtioiden informaatiovaikuttamiselta suojautumiseksi.

Ulkomainen tiedustelu pyrkii myös kartoittamaan mahdollisia ihmisoikeuksien noudattamiseen liittyviä ongelmia Suomessa. Suojelupoliisin arvion mukaan tällä valmistaudutaan vastaamaan tilanteisiin, joissa Suomi arvostelee kyseisen maan ihmisoikeusrikkouksia. Eräiden valtioiden tiedustelupalveluiden havaittiin valvovan myös maidensa poliittista oppositiota ja toisinajattelijoita Suomen maaperällä.

Suomen kansallisen turvallisuuden näkökulmasta kaksoiskansalaisuus voi muodostua uhaksi, koska vieraat valtiot saattavat kohdella kaksoiskansalaisia vain omina kansalaisinaan. Suojelupoliisin tiedossa on, että eräiden maiden tiedusteluorganisaatiot käyttävät omaa lainsäädäntöään kaksoiskansalaisia vastaan. Se avulla ne pyrkivät velvoittamaan kaksoiskansalaiset salaiseen tiedusteluyhteistyöhön sitä valtiota vastaan, jossa henkilö asuu.



TIEDUSTELUN LAJEJA

Henkilötiedustelu (HUMINT) – tiedonhankintaa, jossa henkilölähteitä ohjataan joko hankkimaan tai antamaan hallussaan olevaa tietoa tiedusteluviranomaiselle.

Signaalitiedustelu (SIGINT) – sähköisessä tai radiosignaali muodossa olevan informaation keräämistä, tallentamista ja käsittelyä tiedustelutarkoituksessa.

Avoimiin lähteisiin perustuva tiedustelu (OSINT) – julkisen ja vapaasti saatavilla olevan materiaalin hankintaa ja käsittelyä tiedustelussa.

Verkkovakoilu lisääntyi

Vihamielisesti toimivalle valtiolle tunkeutuminen tietoverkon kautta tietojärjestelmiin on kustannustehokas ja lähes riskitön tapa hankkia suuria määriä tietoa kohdemaan päätöksentekokoneistosta. Vuoden 2016 kybervakoutilanteesta voitiin tunnistaa kolme selkeää trendiä: ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kohdistuvan näkyvän toiminnan voimakas lisääntyminen, kokonaisvaltaiset vakoiluprioriteetit sekä suomalaisten tietoverkkojen väärinkäyttö kolmansiin maihin kohdistuvassa vakoilussa.

Tuotekehitystä tekeviin yrityksiin kohdistuva vieraiden valtioiden oikeudeton tiedonhankinta sekä kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvat verkkouhat eivät ole ilmiöinä kadonneet. Niitä koskevat havainnot jäivät vuonna 2016 ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevaa kybervakoilua vähäisemmiksi.

Vuonna 2016 Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kohdistuvaan verkkovakoiluun liittyvät havainnot lisääntyivät. Suojelupoliisin tietoon tuli merkittävästi aiempaa enemmän turvallisuusviranomaisiin sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimijoihin kohdistuneita vakoilun yrityksiä. Suurin osa havainnoista on liittynyt APT28/Sofacy-hyökkäykseen, johon ei näytä kuuluvan mainittavaa toiminnan salaamista. Kybervakoilu on valtiollista toimintaa, jonka aktiivisuuteen vaikuttaa maailmanpoliittinen tilanne. Perustellusti voidaan olettaa, että myös viranomaisilta havaitsematta jääneiden tapausten määrä on lisääntynyt.

Vuoden 2016 aikana havaittiin useita tapauksia, joissa vieraan valtion vakoilun kohteeksi joutuneen avainhenkilön työidentiteetin lisäksi myös hänen siviili-identiteettiinsä kohdistettiin tietoverkossa oikeudetonta tiedonhankintaa. Riski koskee vain pientä osaa suomalaisista, mutta avainhenkilöiden tulisi tunnistaa myös siviiliosoitteisiinsa ja viestintävälineisiinsä liittyvät riskit. Työnantajaorganisaatio ei pysty suojaamaan henkilöstön siviili-identiteettiä. Myöskään Suomen viranomaisilla ei ole toimivaltaa tunnistaa ja torjua systemaattisesti tällaista tiedonhankintaa.



Suomalaisiin tietojärjestelmiin kohdistuvan kybervakoilun lisäksi vuonna 2016 havaittiin useita tapauksia, joissa suomalaisia tietoverkkoja käytettiin hyväksi vakoilukampanjoissa kolmansia maita vastaan. Kohdemaista anastettua tietoa siirrettiin suomalaisten tietoverkkojen kautta. Tällöin kolmannessa maassa näytti ensivaiheessa siltä, kuin Suomi kohdistaisi siihen vakoilua. Kaikissa havaituissa tapauksissa Suomen viranomaiset varoittivat kyseisen maan viranomaisia.

Näin värvätään agentti

Agentin värvääminen on prosessi. Tehtävään erityisesti erityisesti koulutettu tiedusteluasiamies pyrkii usean vaiheen kautta tilanteeseen, jossa lopullinen värväys ja hyödyllisen tiedon toimittaminen voi alkaa.

Agentti on tiedusteluasiamiehen värväämä henkilö, joka toimittaa tälle tietoja tai toimii muulla tavoin tiedusteluasiamiehen toimeksiantojen mukaisesti.

Tiedusteluasiamies tai -virkailija on vieraan valtion tiedustelupalvelun koulutettu työntekijä, jonka tehtävänä on hankkia tiedustelemalla edustamaansa valtiota hyödyttäviä tietoja tai muuten edistää valtionsa tai virastonsa tavoitteita.



1. Analyysi

Prosessi alkaa analysoimalla ulkomaisen tiedustelupalvelun tiedon tarve.



2. Kohteen tunnistaminen

Analyysin perusteella selvitetään tiedustelun kohde. Kohteeksi valitaan henkilö, jolla on joko tarvittavat tiedot hallussaan tai pääsy sellaiseen tietoon.



3. Henkilöselvitys

Tunnistetusta henkilöstä tehdään selvitys. Hänen ominaisuuksiaan, vahvuuksiaan, heikkouksiaan sekä talous- ja perhetilannettaan arvioidaan sen selvittämiseksi, mitkä ovat mahdollisuudet saada hänet työskentelemään vieraan valtion hyväksi.



4. Kontakti

Mikäli tiedusteluasiamies pitää arvioitua henkilöä sopivana värvättäväksi, häneen otetaan kontakti. Yhteydenotto suunnitellaan useimmiten näyttämään spontaanilta ja tilanteeseen nähden luonteelta. Ensitapaaminen voi tapahtua mm. urheilutapahtumassa, työhön liittyvässä seminaarissa tai kohteen harrastustoiminnan parissa. Sattumalla ei kuitenkaan ole osuutta tapaamiseen, vaan se on aina huolellisesti henkilöstä tehdyn selvityksen perusteella suunniteltu ja käsikirjoitettu.



5. Ystävyys

Ensimmäisen kontaktin onnistuttua tiedusteluasiamies ryhtyy kehittämään suhdettaan kohdehenkilöön. Tässä vaiheessa pyritään luomaan ystävyyssuhde, jonka puitteissa kohdetta totutetaan harmittomiin ja laillisiin palveluksiin, kuten avoimen tiedon luovuttamiseen tiedusteluasiamiehelle. Kohteelle annetaan usein tässä vaiheessa erilaisia lahjoja ja vastapalveluksia. Ystävyysvaihe voi kestää useita vuosia, joiden aikana kohteen varautuneisuus useimmiten laskee ja poistuu lopulta kokonaan.



6. Värväys

Viimeisessä vaiheessa tiedusteluasiamies asettaa kohdehenkilön tilanteeseen, jossa tältä edellytetään salassa pidettävän tai arkaluontoisen tiedon luovuttamista. Tämä vaihe on usein prosessin vaikein molemmille osapuolille. Luovutettuaan pyydettyä salassa pidettävät tiedot kohdehenkilöstä on tullut vieraan valtion tiedustelupalvelun agentti.

Suojelupoliisi lukuina 2016

HENKILÖSTÖJAKAUMA

Henkilöstö 2016

291 henkilöä
Miehiä 60 %
Naisia 40 %
Keski-ikä 44 vuotta

 Poliisimiehet
45 %

 Poliisinaiset
11 %

 Muu henkilöstö, miehet
15 %

 Muu henkilöstö, naiset
29 %



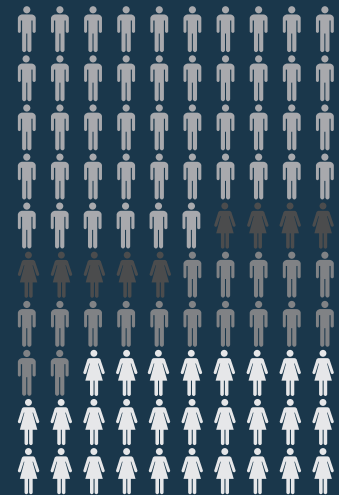
Henkilöstö 2015

 Poliisimiehet
46 %

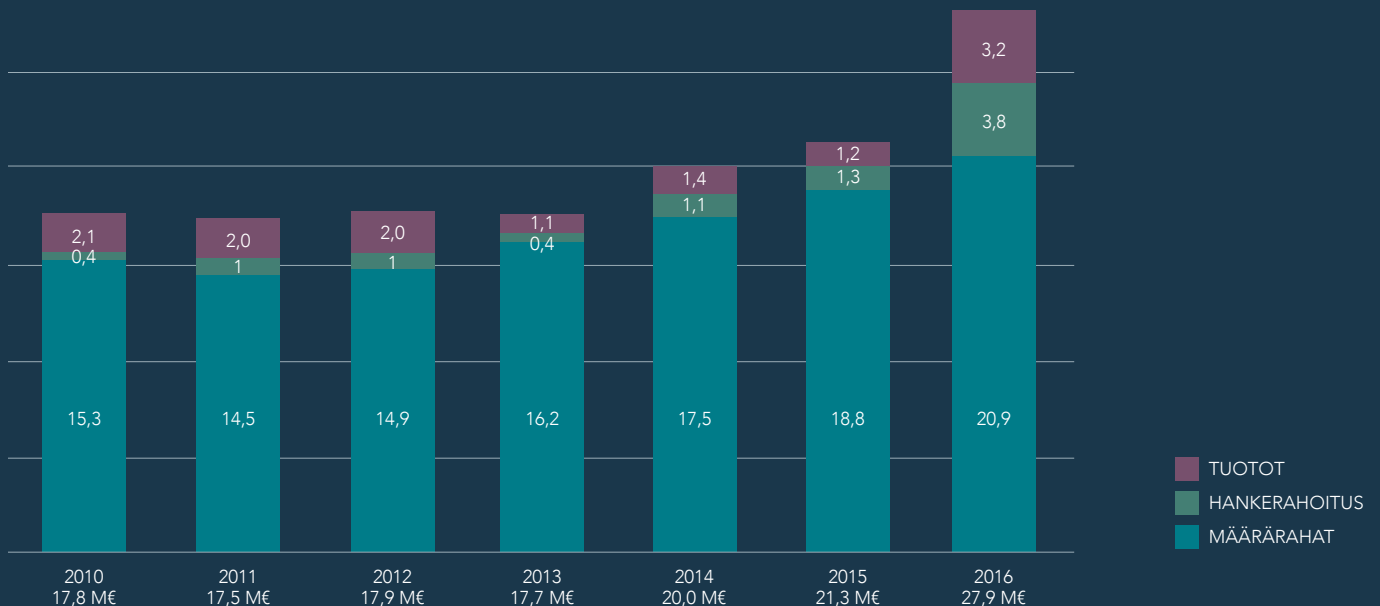
 Poliisinaiset
9 %

 Muu henkilöstö, miehet
17 %

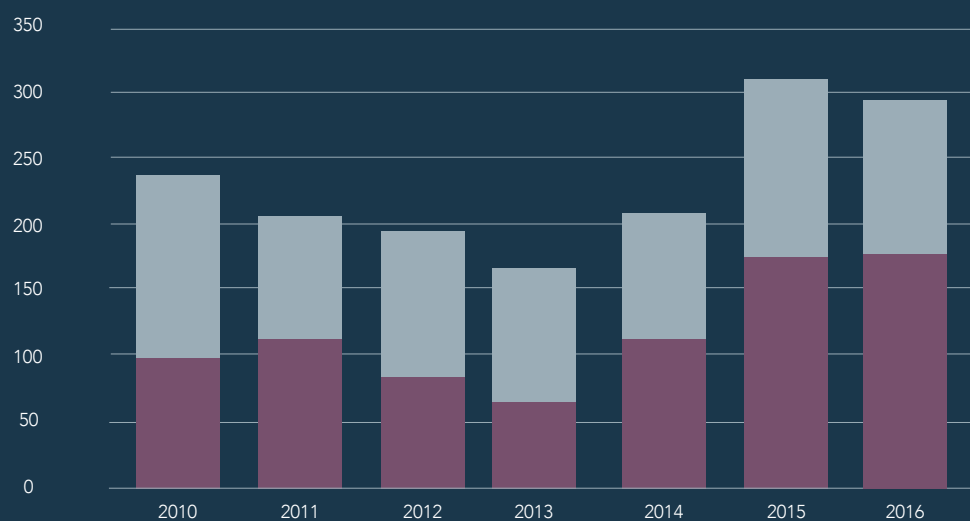
 Muu henkilöstö, naiset
28 %



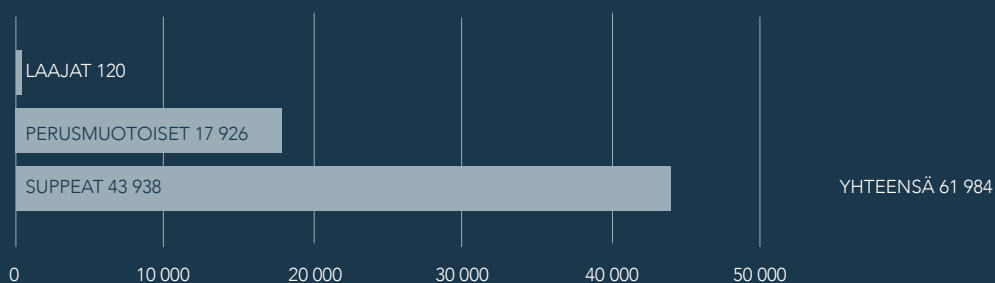
TALOUS



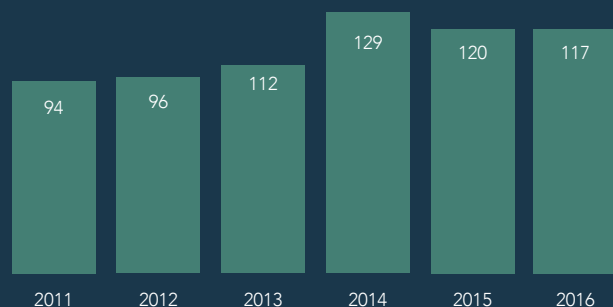
SUPON INFOTILAISUUDET



TURVALLISUUSSELVITYKSET 2016



SUOJELUPOLIISIN RAPORTIT





Suojelupoliisi torjuu terrorismia ja vaalii valtion turvallisuutta

Terrorismintorjunnasta Suomessa vastaa Suojelupoliisi. Vaikka Suomessa ei ole tapahtunut terrori-iskua, Suomi ei ole irrallaan Euroopan tai muun maailman kehityksestä. Suomeen on muodostunut terroristista toimintaa tukevia rakenteita. Toimintaympäristön muutos jatkuu tulevina vuosina. Tämä näkyy yhä enemmän myös Suojelupoliisin työssä.

Ulkomaiset terroristijärjestöt pyrkivät käyttämään väkivaltaa ja herättämään pelkoa, jotta ne onnistuisivat saavuttamaan tavoitteensa ja kasvattamaan kannattajakuntaansa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Suomen rikoslaissa on määritelty terroristinen tarkoitus. Lainsäätäjä haluaa suojata väestöä tai sen osia terrorismin aiheuttamalta pelolta ja suojata valtion, yhteiskunnan ja kansainvälisten järjestöjen toimintaedellytyksiä. Euroopassa tapahtuneet iskut ovat osoittaneet miten kokonaisvaltaisesti nämä rikokset vaikuttavat ympäröivään yhteiskuntaan.

Suojelupoliisin tiedonhankinnan tavoitteena on tunnistaa henkilöt ja rakenteet, jotka pyrkivät toimimaan terroristiverkostoissa, luomaan niihin yhteyksiä, tukemaan niiden toimintaa sekä värväämään ja radikalisoimaan muita. Tiedonhankinnassa käytetään eri menetelmiä. Valmisteilla oleva tiedustelulaki mahdollistaisi entistä tehokkaamman tiedonhankinnan erityisesti tietoverkoissa.

Suojelupoliisi arvioi terrorististen verkostojen laajuutta ja toimintaa sekä Suomen tilannetta koko ajan. Terrorismintorjunnan kohdehenkilöiden määrä Suomessa on viime vuosina kasvanut merkittävästi.

Kansainvälisen yhteistyön ja tehokkaan tiedonvaihdon merkitys on jatkuvasti lisääntynyt. Suomalaisen yhteiskunnan kehityskulkuihin on kuitenkin vaikeaa puuttua vain kansainvälisen yhteistyön keinoin. Tavoitteena on vähentää terroristiseen toimintaan johtavan radikalisoitumisen riskitekijöitä Suomessa ja vaikuttaa kielteiseen kehitykseen ajoissa.

Suojelupoliisi pitää välttämättömänä parantaa kotimaista kykyä tunnistaa terrorismiin kytkeytyviä henkilöitä ja puuttua heidän toimintaansa. Suojelupoliisi kehittää jatkuvasti ennalta estävää toimintaansa ja yhteistyötään viranomaisten kesken sekä osallistuu lainsäädännön valmisteluun.



ÄÄRILIIKKEET

Yksi Suojelupoliisin keskeisistä tehtävistä on arvioida uhkaa, jonka kotimainen ääri-liikehdintä aiheuttaa valtion turvallisuudelle tai yhteiskuntajärjestykselle.

Osa ääriliikkeistä vastustaa Suomen yhteiskuntajärjestelmää ja parlamentaarista demokratiaa. Vaikka yhteiskuntajärjestyksemme ei ole uhattuna ääriliikkeiden toiminnan vuoksi, ääriliikkeet voivat vaarantaa valtion sisäistä turvallisuutta laittoman toiminnan keinoin.

Väkivaltaiset mielenosoitukset, mellakointi, tuhotyöt ja poliittinen väkivalta ovat ääriliikkeiden mahdollisia toimintamuotoja. Näitä Suojelupoliisi pyrkii ennalta estämään.

Euroopan iskut leimasivat terrorismin vuotta

Terrorismintorjunnan toimintaympäristö muuttui yhä moniulotteisemmaksi vuonna 2016. Suojelupoliisin marraskuussa 2015 antama uhka-arvio on edelleen voimassa. Sen mukaan yksittäisten väkivallanteiden uhka Suomessa, kuten muuallakin Euroopassa on kohonnut.

Vuoden 2016 terrori-iskut Nizzassa, Brysselissä sekä Saksassa Würzburgissa ja Ansbachissa kuvaavat Eurooppaan kohdistuvaa kohonnutta terroriuhkaa. Valtaosa terrori-iskuista tapahtuu kuitenkin edelleen Lähi-idässä sekä Afrikan ja Aasian maissa.

Suurimman terrorismin uhan muodostavat radikaali-islamistinen terrorismi ja sen tukitoiminnot, kuten al-Qaidan maailmanlaajuinen verkosto sekä sen kanssa kilpaileva, ”Islamilaiseksi kalifaatiksi” julistautunut terroristiryhmä, ISIL. Niiden rinnalle on noussut aatteellisista lähtökohdista toimivia yksittäisiä henkilöitä ja pienryhmiä. Euroopassa kesällä 2016 tapahtuneiden iskujen tekijät toimivat yksin. Iskuja on mahdollista toteuttaa myös yksinkertaisin menetelmin. Se saattaa rohkaista tekijöitä.

Terrorismi kosketi eurooppalaisia myös Turkissa ja Bangladeshissa ulkomaalaisia vastaan suunnatuissa iskuissa. Niissä sai surmansa useita EU-maiden kansalaisia.

Syyrian–Irakin konfliktialueelle matkustaneet ja sieltä palanneet henkilöt työllistivät merkittävästi Suojelupoliisia vuonna 2016. Vuoden loppuun mennessä alueelle oli matkustanut lähes 80 aikuista ja kymmeniä lapsia. Tämä niin sanottu vierastaistelijailmiö koskettaa

Suomessa vielä paljon suurempaa joukkoa, kun mukaan otetaan myös konfliktialueella pitkään oleskelleiden vaikutuspiiri kotimaassa.

Konflikti vaikuttaa Suomen turvallisuuteen vielä pitkään. Syyrian ja Irakin alueella toimivien terroristijärjestöjen hallinnoimilla alueilla on kasvamassa uusi jihadistisukupolvi, jossa on mukana myös suomalaisia. Suomesta lähteneiden taistelijoiden takia myös ulkomaiset radikaali-islamistit tuntevat Suomen entistä paremmin. Loppuvuodesta 2016 Keskusrikospoliisi siirsi syyteharkintaan tapauksen, jossa epäiltynä on Syyriaan matkustaneita henkilöitä.

Suomeen on saapunut paljon turvapaikanhakijoita sotatoimialueilta, joissa terroristijärjestöt osallistuvat konfliktiin. Suojelupoliisi pyrkii muiden viranomaisten ja kansainvälisten kumppaneidensa kanssa seulomaan turvapaikanhakijoista ne henkilöt, jotka voivat aiheuttaa vaaraa kansalliselle turvallisuudelle. Vuoden 2016 aikana käynnistyi esitutkinta, jossa Suomessa olevien henkilöiden epäillään liittyvän ISIL:n Irakissa tekemään joukkomurhaan. Lisäksi käräjäoikeus tuomitsi kaksi henkilöä Irakissa tapahtuneista sotarikoksista. Suojelupoliisi arvioi, että väkivaltaisesta ääri-islamismista kiinnostuneiden määrä saattaa kasvaa myös Suomessa, kun konfliktialueelta saapuu maahan yhä enemmän ihmisiä.

Suojelupoliisin tiedonhankinnan kohteena olevien henkilöiden määrä on kasvanut viime vuosina. Radikaalit ajatusmallit ja aktivismi leviävät usein sosiaalisten verkostojen kautta, ja kohdehenkilöiden määrän odotetaan kasvavan edelleen.

Vuoden 2016 aikana Suojelupoliisi siirsi useita terrorismiin kytkeytyviä tapauksia esitutkintaan. Esitutkinnasta vastaa Keskusrikospoliisi.



TERRORISMIN UHKA-ARVIO

SUOJELUPOLIISI ON MUUTTANUT TERRORISMIN UHKA-ARVIOTA VIIMEKSI LOPPUVUODESTA 2015. ARVIO ON EDELLEEN VOIMASSA.

Yksittäisten radikaali-islamististen väkivallantekojen uhka Suomessa samoin kuin muualla Euroopassa on kohonnut. Mahdollisten iskujen tekijät voivat olla yksittäisiä radikalisoituneita henkilöitä tai pienryhmiä. Tekijät toimivat joko täysin itsenäisesti tai heillä saat-
taa olla kytköksiä ulkomailla toimiviin väkivaltaisiin verkostoihin. Iskut saatetaan toteuttaa hyvin lyhyellä aikajänteellä.

Ulkomaisissa konflikteissa – erityisesti Syyriassa ja Irakissa – aseelliseen toimintaan osallistuvien ja Suomeen palaavien henkilöiden lukumäärä on huomattava. Suomesta lähteneiden taistelujoiden vuoksi myös ulkomaiset radikaali-islamistit tuntevat Suomen entistä paremmin.

Suomeen on muotoutunut terrorismia tukevia ryhmiä, jotka pyrkivät radikalisoimaan ja värväämään ihmisiä sekä lisäämään radikaali-islamistisen ideologian kannatusta. Tukiryhmittymät saattavat kasvaessaan ja vahvistuessaan ryhtyä myös operatiiviseen toimintaan. Suojelupoliisi arvioi, että tukitoiminta todennäköisesti kasvaa entisestään.

Suomeen on saapunut runsaasti turvapaikanhakijoita maista, joissa käynnissä olevan konfliktin osapuolina on terroristisia liikkeitä ja toimijoita. Myös Suomeen viime viikkoina saapuneiden joukossa on konfliktialueen väkivaltaisiin ryhmiin kytkeytyviä henkilöitä.

Syyrian ja Irakin konflikti ja siihen liittyvä vierastaitelijailmiö ovat aiheuttaneet jännitteitä etnisissä yhteisöissä. Jännitteiden taustalla ovat poliittiset ja uskonnolliset erimielisyydet, kun yhteisö jakautuu konfliktin eri osapuoliin.

Suomessa on myös valtioita ja uskontoja edustavia kohteita sekä kansainvälisiä tapahtumia, joihin kohdistuu tavanomaista korkeampi uhka.

Terrori-iskujen uhka turistikohdteita ja länsimaiden intressejä vastaan on niin ikään kohonnut. Suomalaisetkin voivat joutua kohteiksi länsimaita vastaan suunnatuissa iskuissa.



Ääriliikkeiden vuosi: mellakointia ja katuväkivaltaa

Suomalainen ääriliikehdintä näyttäytyi vuonna 2016 jälleen mielenilmauksiin liittyvänä mellakointina, sabotaaseina ja katuväkivaltana. Kansallista turvallisuutta merkittävästi vaarantavaa liikehdintää ei ilmennyt.

Euroopan pakolaiskriisi laantui ainakin toistaiseksi ja turvapaikanhakijoiden määrä laski merkittävästi. Maahanmuuttovastainen protestiliike kehdisti vähäni, ja vastaanottokeskuksiin kohdistuneet tuhotyörikkokset loppuivat. Edellisenä vuonna kiristynyt yhteiskunnallinen ilmapiiri vaikuttaa hieman lieventyneen. Pakolaiskriisin seurauksena Euroopassa on kuitenkin edelleen aiempaa otollisempi maaperä äärioikeistolaisen ja muukalaisvihamielisen liikehännän kasvu.

Uusnatsien matala kynnys käyttää väkivaltaa johti vakaviin seurauksiin lokakuussa Helsingissä, kun Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen jäsenen pahoinpitelemä henkilö loukkasi vakavasti päänsä. Pahoinpitelyn uhri kuoli myöhemmin. Tapaus muistutti traagisella tavalla siitä, mihin rasistisille skinheadeille ja uusnatseille tyypillinen hyökkäävyys ja spontaani katuväkivalta – tai väkivalta ylipäättään – voivat pahimmillaan johtaa.

Äärivasemmistolaiset aktivistit yrittivät jälleen häiritä äärioikeiston ja äärikansallismielisten ryhmittymien järjestämiä yleisötilaisuuksia itsenäisyyspäivänä Helsingissä. Poliisin tehokas varautuminen vastakkainasetteluun esti suuremmat ja vakavammat yhteenotot. Poliisin puututtua anarkistien ja radikaalien antifasistien toimintaan tilanne kärjistyi hetkelliseksi mellakoinniksi ja poliisiin kohdistuneeksi väkivallaksi.

Ydinvoiman vastainen radikaaliliikehdintä jatkui keväällä rauhallisemman talven jälkeen. Maaliskuussa Helsingissä sytytettiin ajoneuvoja palamaan protestina uuden ydinvoimalan rakentamiselle. Huhtikuussa mielenosoitukset kiihtyivät Pyhäjoella rakenteilla olevan ydinvoimalan työmaan läheisyydessä. Tällä kertaa kymmenien lievempien rikosepäilyjen lisäksi kirjattiin muun muassa väkivaltainen mellakka, useita virkamiehen väkivaltaisia vastustamisia sekä törkeä vahingon-
teko. Tämän poikkeuksellisen väkivaltaiseksi kärjistyneen välikoh-
tauksen jälkeen protestiliikehdintä ydinvoimalahanketta vastaan
rauhoitui toistaiseksi. Laittomin keinoin toteutetun protestiliikeh-
dintä arvioidaan kuitenkin jatkuvan lähitulevaisuudessa.

Pitkään hiljaiseloa viettänyt radikaali eläinoikeusaktivismi palasi otsikoihin, kun Eläinten vapautusrintama ilmoittautui Vantaalla kesäkuussa ilmenneen törkeän tuhotyön tekijäksi. Useiden linja-autojen sytyttämisen palamaan vaaransi myös paikalla olleiden työntekijöiden turvallisuutta.

Suojelupoliisin näkökulmasta tarkasteltuna valtion sisäisen turvallisuuden suurimman uhkan muodostavat yksittäiset toimijat. Yksittäisellä toimijalla tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöä, joka tekee itsenäisesti terrori-iskun tai muun vakavan poliittisesti motivoituneen väkivalanteen. Edellisen vuoden aikana Suomessa ei ilmennyt yhtään tällaista rikosta tai sellaisen tosiasiallista konkreettista valmistelua.

Suojelupoliisi tekee turvallisuus selvityksiä

Turvallisuus selvitysmenettelyn tarkoitus on estää ennalta toiminta, joka vaarantaa kansallista turvallisuutta tai erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua. Suojelupoliisi tukee työnantajia sellaisten työn- tai viranhakijoiden taustojen tarkistamisella, jotka voivat vaarantaa suojattavia etuja. Suojelupoliisi voi myös edellyttää selvitystä hakevilta organisaatioilta riittäviä toimia kriittisten tietojen suojaamiseksi.

Suojelupoliisi on vuodesta 2016 lähtien tehnyt myös kaikki aiemmin paikallispoliisin tekemät suppeat turvallisuus selvitykset. Lisäksi Suojelupoliisi tekee perusmuotoisia ja laajoja turvallisuus selvityksiä. Pääesikunta jatkaa puolustushallinnon turvallisuus selvitysten tekemistä. Turvallisuus selvityksistä ja niiden tekemisestä säädetään turvallisuus selvityslaisissa.

Turvallisuus selvitysten keskittäminen Suojelupoliisiin paransi turvallisuus selvitysten laatua ja yhdenmukaisti menettelyjä sekä soveltamiskäytäntöjä. Myös turvallisuus selvitysten kohteiden ja hakijoiden kohtelu yhdenmukaistui koko maassa. Suojelupoliisi pitää tätä tärkeänä. Kansallisen turvallisuuden toimintaympäristön muutokseen vastaaminen edellyttää myös hyvää ja tehokasta ennalta estävää turvallisuus työtä, jossa kansalaisten oikeusturvasta on huolehdittu hyvin.

YRITYSTURVALLISUUS SELVITYKSET

Yritysturvallisuus toiminto laatii yritysturvallisuus selvityksiä sekä yritysturvallisuus työtä tukevaa tutkimusta. Yritysturvallisuus selvityksen tavoitteena on mahdollistaa suomalaisten yritysten kyky osallistua sellaiseen kansainväliseen kauppaan, jossa käsitellään toisessa valtiossa luokiteltuja asiakirjoja. Yritysturvallisuus selvitys voidaan tehdä myös kansallisen tarpeen perusteella silloin kun viranomainen on tekemässä yrityksen kanssa sopimusta, jonka yhteydessä yritykselle luovutetaan viranomaisen luokiteltuja tietoja.

ULKOMAALAI SLAUSUNNOT

Suojelupoliisi antaa lausuntoja myös ulkomaalaisten tekemistä kansalaisuus-, oleskelulupa-, turvapaikka- ja viisumihakemuksista. Suojelupoliisi voi maahanmuuttoviraston pyynnöstä lausua myös maahantulon ja oleskelun epäamisestä. Ulkomaalaislausunnoissa näkyy jonkin verran vuonna 2015 noussut turvapaikanhakijoiden määrä.

OIKEUSTURVA

Turvallisuus selvitysmenettelyssä on välttämätöntä huolehtia selvityksen kohteen perusoikeuksista ja oikeusturvasta. Luovuttamalla henkilöstä arkaluonteisia tietoja puututaan etenkin tietosuojaan ja vaikutetaan hänen mahdollisuuteensa työllistyä ja elättää itseään. Selvityksen kohteen oikeusturvan takaa Suojelupoliisiin kohdistuva sisäinen ja ulkoinen laillisuusvalvonta. Näissä ei ole vuonna 2016 eikä aiemminkaan havaittu huomautettavaa.

Henkilöllä on mahdollisuus tarkastaa hänestä tehty turvallisuus selvitys. Silloin hän voi arvioida itse annettujen tietojen oikeellisuuden. Selvityksen kohteella ei kuitenkaan ole tarkastusoikeutta Suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään, epäiltyjen rekisteriin tai turvallisuus tietorekisteriin. Tietosuojavaltuutettu käyttää tarvittaessa näiden rekisterien tarkastusoikeutta selvityksen kohteen puolesta.

Turvallisuus selvitysten tietopohjana ovat pääosin poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimien tiedot, kohteen taloudellista tilaa kuvaavat tiedot, ulkomaalaisten viranomaisten tiedot sekä omana kokonaisuutenaan Suojelupoliisin toiminnallisen tietojärjestelmän, KRP:n ylläpitämän epäiltyjen rekisterin sekä pääesikunnan turvallisuus tietorekisterin tiedot. Lisäksi Suojelupoliisi voi tarpeen mukaan haastatella selvityksen kohdetta.

Suojelupoliisi tekee turvallisuus selvityksissä kokonaisharkinnan, jossa huomioidaan kulloisenkin suojattavan edun merkitys ja esille tulleiden tosiasioiden, usein rikollisten tekojen, yksilölliset seikat. Kaikkea selvityksessä esille tullutta tietoa ei luovuteta hakijalle.



Suojelupoliisi teki vuonna 2016 yhteensä noin **18 000 perusmuotoista turvallisuusselvitystä**. Näistä noin **1,6 %:ssa tuli esille** suojattavan edun kannalta arvioiden niin **merkittävää tietoa**, että Suojelupoliisi piti välttämättömänä ilmoittaa nämä tiedot työnantajalle. **Suppeissa turvallisuusselvityksissä**, joita tehtiin noin **44 000 kappaletta**, **ilmoitettavaa tietoa oli noin 2,5 %:ssa**. Suppeiden selvitysten osalta aiempaa vertailutietoa ei Suojelupoliisilla ole, mutta perusmuotoisten turvallisuusselvitysten osalta ilmoittamisprosentti on ollut melko lailla vakio.

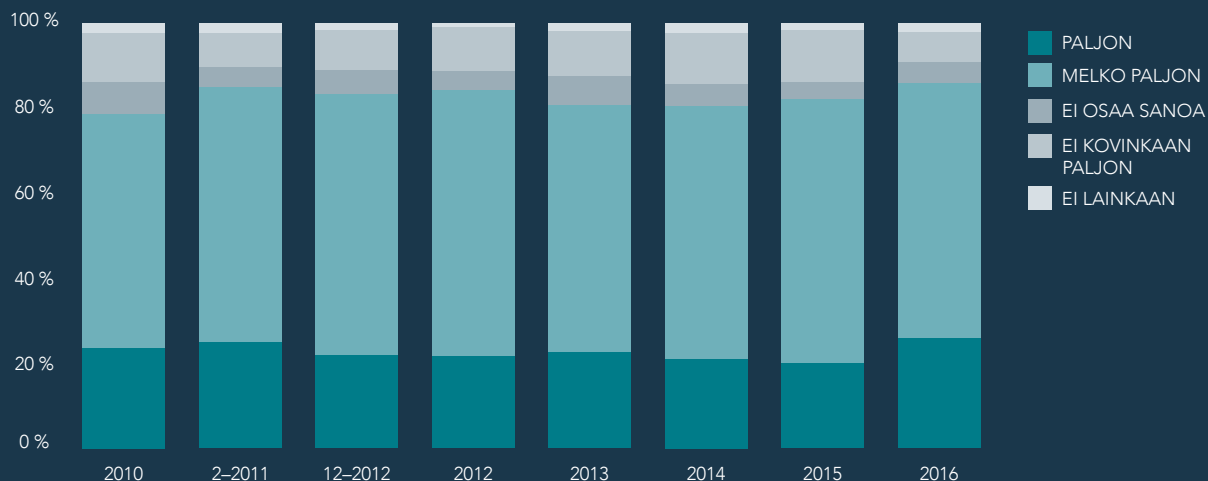
Suojelupoliisi teki vuonna 2016 yhteensä noin **62 000 turvallisuusselvitystä**. Kansallisen turvallisuuden toimintaympäristön muutosta kuvaa se, että poikkeuksellisen monessa turvallisuusselvityksessä käytiin Suojelupoliisin omassa tietojärjestelmässä olevia tietoja. Järjestelmään merkitään muun muassa tietoja henkilöiden yhteyksistä terrorismiin, laittomaan tiedustelutoimintaan tai ääriliikkeisiin.



Kansalaisten luottamus Suojelupoliisiin ennätysellisen korkealla

SUPOON KOHDISTETTU LUOTTAMUS:

Suojelupoliisi teettää vuosittain kyselytutkimuksen kansalaisten käsityksistä Suojelupoliisin toiminnasta. Viimeisin kyselytutkimus suoritettiin ajalla 28.11.-7.12.2016. Otos edusti Suomen 15–79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaan ulkopuolella.



Haastatteluja tehtiin kaikkiaan 1002 kappaletta.
Tulosten virhemarginaali on +/- 3 prosenttiyksikköä.



SUOJELUPOLIISI

Ratakatu 12, 00120 Helsinki, Suomi // +358 295 480 131 // www.supo.fi